

Департамент культури, туризму, національностей та релігій
Запорізької обласної державної адміністрації
Комунальний заклад "Запорізька обласна бібліотека для дітей "Юний читач"
Запорізької обласної ради

Мій почерк – український

До 85-річчя від дня народження
українського художника-мультиплікатора, режисера,
сценариста Володимира Дахна

Запоріжжя,
2017

Мій почерк – український: 85-річчя від дня народження українського художника-мультиплікатора, режисера, сценариста Володимира Дахна: інформаційно-методичний матеріал/укладач І. В. Корнієнко. – Запорізька обласна бібліотека для дітей "Юний читач". – Запоріжжя, 2017. – 12 с.

Методичний матеріал містить інформацію про життєвий та творчий шлях Володимира Авксентійовича Дахна та сценарій.

Розрахований на бібліотечних фахівців та широке коло читачів.

Укладач
Комп'ютерна верстка
Відповідальний за випуск

Корнієнко І.В.
Веселова Л. Г.
Данилова Л. В.

Наша українська школа, а нас так і називали, була відома всьому світові. Кращі українські фільми увійшли до каталогу світової анімаційної культури.

Володимир Дахно

Козаки Дахна єднають українців

Віртуальна подорож до майстерні легендарного мультиплікатора

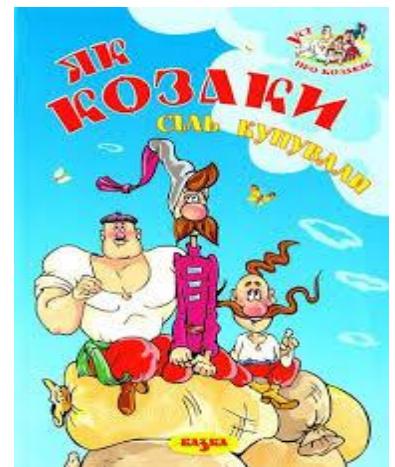
Ведуча: Володимир Авксентійович Дахно народився 7 березня 1932 року у Запоріжжі. Після закінчення школи спочатку вступив до медичного інституту, але майже відразу перевівся до Київського інженерно-будівельного інституту.

В. Дахно: Ще в школі я любив малювати карикатури і шаржі на друзів. Навчаючись на архітектурному факультеті Київського інженерно-будівельного інституту разом з товаришами випускав гумористичну стінгазету "Мітла". Подивитися на неї й посміятися приходили студенти всіх факультетів (в тому числі мій майбутній колега Давид Черкаський, який тоді вчився на будівельному) і навіть люди з інших вузів. Під час архітектурної практики в Москві я багато спілкувався зі студентами ВДІКу, що вчилися на художників кіно. Вони згодом і запросили мене на студію "Союзмультфільм", де я вперше побачив, як робляться мультики. Я був у захваті. Тоді хлопці й кажуть: "Володю, давай до нас працювати!". Я кажу: "Та я ж у Києві живу. От коли в нас така студія з'явиться, одразу туди піду".

Ведуча: Після закінчення інституту в 1955 році Володимир Дахно починає працювати архітектором у Києві. Його незвичайні архітектурні проекти привернули увагу вже відомих мультиплікаторів Марка Драйцуна і Давида Черкаського – також випускників Київського інженерно-будівельного інституту. Аніматори запропонували Володимирі Авксентійовичу роботу в новому творчому об'єднанні мультиплікаційних фільмів на студії "Київнаукфільм" (нині "Українафільм"), яке тоді називали "Цех української мультиплікації"

В. Дахно: Так створювалась українська анімаційна школа. Тому що все тоді у нас було новим, оригінальним. У кожного майстра було своє бачення анімації. Мій почерк – більш український. До речі, "Козаки..." допомогли усім в усіх усюдах українську анімацію одразу ідентифікувати, бо вони були колоритні й незвичайні. Можна сказати, що це була підтримка національної анімації.

Ведуча: У 1960 році Дахно дебютує як мультиплікатор з фільмом "Пригоди Перцю", а перша серія циклу мультфільмів "Як козаки...", де Володимир Дахно виступає в ролі режисера і сценариста, виходить у 1967 році.

В. Дахно: Не знаю, як у мене виникли такі персонажі, можливо, вплинуло те, що я із Запоріжжя. Я не дуже довго мудрував з козаками. Взяв та й намалював трьох запорожців на кшталт трьох мушкетерів. Один вийшов кругленький, маленький, інший – худий і довгий, третій – здоровий та рум'яний парубок. Потім мені казали, що я дуже точно передав в цих персонажах український характер.

Ведуча: Першим мультфільмом із серії став "Як козаки куліш варили", який вийшов у 1967 році. Головними героями стали три козаки: довгань, коротун і силач. Що цікаво, за сценарієм козаки носять імена Грай, Око і Тур, відповідно, але в самому серіалі їхні імена не звучать.

В. Дахно: "Як козаки куліш варили". Безперечно всі деталі мають під собою реальну історичну основу. Там, скажімо, є хохма, коли козаки, перебуваючи в човні під водою, оглядають берег через спеціальну трубку-телескоп. Так от, у козаків справді були своєрідні підводні човни: вони складали дві чайки, засмолювали, пірнали під воду й пропливали під ланцюгами, якими турки перегородили Дніпро. Після цього фільму нам пішли листи від глядачів, і геніальний Володимир Капустян придумав сценарій "Як козаки в футбол грали". Тут уже змішалися цілком різні герої та епохи: лицарі і мушкетери, дванадцяте й шістнадцяте століття, промислова революція в Англії. А провідна ідея така: ми до вас не з мечем, а з м'ячем. Козаки склали зброю на кургані, взяли м'яча й пішли, як то кажуть, по Європах. В Москві мені потім казали, що я прославляю київське "Динамо". Насправді фільм був створений за два роки до того, як кияни стали володарями міжнародного Кубка Кубків. Цей фільм здобув всесоюзну славу. А потім його навіть в Ірані успішно показували. Пам'ятаю, як мені знайомі режисери жартома сказали: "Ти, Володю, тепер – національний герой Ірану!". Виявляється, їхнє кіно в Ірані не мало особливого успіху, а на мої мультфільми із задоволенням ходили і діти, і дорослі. В цих фільмах немає слів, зате багато трюків і жартів. Іранці сміялися, тішилися й не потребували перекладу.

Ведуча: Мультсеріал про симпатичних козаків відразу завоював любов глядачів, а харизматичні герої стали справжніми народними улюбленцями. За сюжетом мультфільмів на долю героїв випадають різні пригоди, вони зустрічаються з людьми різних країн і епох, навіть з богами та інопланетянами. У мультфільмах відсутні діалоги або який-небудь текст, за винятком вступного або заключного, "від автора", що робить їх зрозумілими для людей різного віку і національностей.

Володимир Дахно став режисером дев'яти мультфільмів про козаків. Перший був знятий, як ми вже знаємо, у 1967-му, останній же – у 1995-му. Давайте пригадаємо їх і переглянемо деякі фрагменти.

На мультимедійному екрані демонструються фрагменти мультфільмів, які коментує ведуча заходу.

- ["Як козаки куліш варили"](#) (1967 р.) – серія, що розповідає про викрадення Ока та інших козаків заморськими работорговцями (імовірно, турками). Грай і Тур із величезними пригодами проникають в цитадель ворога і звільняють друзів. До речі, ця серія відрізняється грубішою промальовкою, ніж подальші.

- ["Як козаки у футбол грали"](#) (1970 р.) – це одна із найвідоміших серій, яка показує, як козаки подорожують [Європою](#) на захід, обігрують в [футбол](#) супротивників з різним стилем гри: [німецьких лицарів](#), [французьких мушкетерів](#) і [англійських джентльменів](#).

Цікаво, що під час групового турніру [Євро – 2012](#) українська збірна у [групі D](#) грала із суперниками у послідовності аналогічно серії "Як козаки у футбол грали": із лицарями (збірна Швеції), мушкетерами (збірна Франції) та джентльменами (збірна Англії). І ще один цікавий факт: у матчі зі шведами був зафіксований рахунок 2:1, такий же, як і в грі козаків з лицарями (шведами).

- ["Як козаки наречених визволяли"](#) (1973 р.) – це серія про морські пригоди козаків, що ганяються за піратами, які знову викрали козачок. Гонитва проходить через колоритні стародавні держави: [Стародавню Грецію](#), [Давній Єгипет](#), Індію і

закінчується на острові піратів.

- ["Як козаки сіль купували"](#) (1975 р.) – серія, де козаки допомагають [чумакам](#) довести [сіль](#) до ярмарку і відбивають напад степових розбійників під керівництвом Злого Пана. Майже вся серія є енергійною гонитвою, у якій козаки втікають від розбійників.

- ["Як козаки олімпійцями стали"](#) (1978 р.) – серія про події, пов'язані зі [старогрецькою міфологією](#). Бог [Зевс](#) хоче припинити війни між греками і оголошує [Олімпійські ігри](#). [Марс](#), бог війни, має намір зірвати їх проведення. Але йому доводиться вступити в спортивне змагання з козаками, що зайняли сторону

олімпійців.

- **"Як козаки мушкетерам допомагали"** (1979 р.) – серія, що на пряму посилається на роман [Олександра Дюма "Три мушкетери"](#). Козаки допомагають французьким [мушкетерам](#) доправити портрет дочки турецького султана французькому принцу, щоб той міг з нею одружитися, а підступний [кардинал Рішельє](#) хоче зірвати їхні плани.

- **"Як козаки на весіллі гуляли"** (1984 р.) – містична серія, яка розповідає про одруження Тура, створена на основі творів [Гоголя](#). У пошуках черевичків для своєї коханої козак Тур потрапляє на шабаш до нечистої сили, яка хоче забрати у нього душу. Вірні друзі хитромудро рятують козака.

- **"Як козаки інопланетян зустрічали"** (1987 р.) – серія, що розповідає про зустріч козаків з [інопланетянами](#), карикатурно схожими на них самих (на Грая, Ока та Тура). Прибульцям для повернення на рідну [планету](#) треба мастило. Козаки, мандруючи разом з інопланетянами [Європою](#) у пошуках мастила для їхнього [НЛО](#), захищають [Болгарію](#), винаходять лазні у [Римі](#) і ледь не потрапляють на багаття [інквізиції](#) в [Іспанії](#).

- **"Як козаки в хокей грали"** (1995 р.) – це остання серія циклу мультфільмів, знята вже після розпаду СРСР. Козаки тут показані вже немолодими батьками родин. У ній канадська команда [хокеїстів](#) прибуває в Україну, щоб провести матч з козаками. Проте їхню уніформу викрадають розбійники, які виходять на лід під виглядом хокеїстів.

Ведуча: Сьогодні герої мультфільмів "Як козаки..." є одними з найбільш пізнаваних персонажів в українській мультиплікації, своєрідним національним символом. Таку ж думку висловив і український продюсер, генеральний директор державної студії "Українафільм" Едуард Ахрамович. "У сучасній Україні відсутні близькі всім без винятку українцям герої, дуже необхідні для національного єднання і для виховання наступних поколінь, - сказав він. - На щастя, завдяки внеску Дахна,

ніяких нових героїв шукати немає необхідності. Створені ним персонажі не втратили своєї актуальності і сьогодні, тому що об'єднують усі найкращі риси українського народу: сміливість і доброту, кмітливість і готовність допомогти ближньому, допитливість і широту душі". Загалом же режисер створив понад 20 мультфільмів, серед яких найвідоміший – екранізація "Енеїди" Івана Котляревського.

В. Дахно: Цей фільм я створив переважно за мотивами поеми Котляревського, по-своєму її переосмисливши, обігравши. По-іншому й бути не могло. Я не хотів робити буквальну екранізацію, подібну до російського мультфільму "Казка про царя Салтана". Там віршований текст майже дослівно переведено в дуже реалістичні малюнки. Красиво, але, як на мене, зовсім нецікаво. Краще вже книжку почитати. У своєму фільмі я намагався зробити зображення більш гротесковим, ввести велику кількість суто анімаційних трюків. Завжди прагну по-своєму перелицювати літературну основу. Я міг би й Шевченка, не змінюючи тексту, так обіграти, що всі б луснули зо сміху, та мало хто з цією ідеєю згодиться. Хоча літературна основа для мене теж дуже важлива. Коли потрібно було перекласти "Енеїду" (для російського варіанта фільму), я багато працював, добираючи найкращі, найадекватніші вислови з кількох відомих мені перекладів, додавав свого, намагаючись передати мовний колорит і неповторну ритміку цієї без перебільшення блискучої поеми.

Ведуча: Творчість Володимира Дахна відзначено Державною премією ім. Т. Шевченка, нагородами міжнародних мультиплікаційних фестивалів. Та, незважаючи на великий внесок у вітчизняне кіномистецтво, режисерові так і не вдалося реалізувати своїх задумів, а їх було багато: зняти фільми "Як козаки у космос літали", "Як козаки криницю копали", "Як козаки сон бачили", мультсеріал на теми українських пісень, фільм про історію Києва, серіал до Олімпійських ігор 1996 року в Атланті, екранізувати повість "Сон про лісове озеро" Андрія Дмитрука.

Художник до кінця днів продовжував віддаватися улюбленій справі: творити, передавати свої знання молодим мультиплікаторам і мріяти, що його ідеї втіляться в життя. Дахно був незадоволений сучасним станом української мультиплікації, та все ж він не втрачав надії на її відродження.

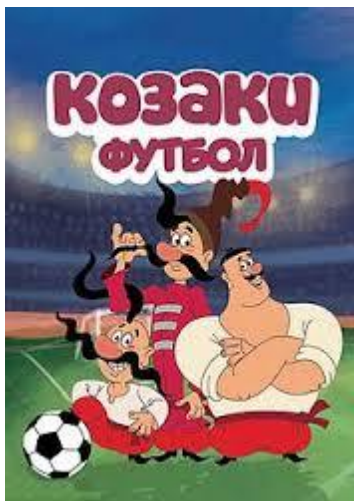
В. Дахно: *Обмежень анімація не знає. Все що є, від мікро- до макрокосмосу, може бути відтворене на екрані завдяки анімації. Хотілося б працювати з професійними продюсерами, бізнесменами. Анімація – це ж прибуткова сфера. Це не швидкий бізнес, але практика доводить, що прибуток може бути – 200 %. Дивіться, що сталося – українські ігрові фільми зовсім не продаються, анімація ж продається добре. Треба чекати, коли з'явиться нове покоління бізнесменів, що вони б це зрозуміли й почали в анімацію вкладати кошти.*

Ведуча: На жаль, режисер так і не дочекався приходу великих інвесторів. Останні 15 років життя Володимир Дахно жив у злиднях на мізерну пенсію.

Помер Володимир Авксентійович Дахно 29 липня 2006 року.

Майже через 10 років після смерті видатного українського мультиплікатора студія анімації "Baraban" вирішила продовжити його справу і розпочала виробництво нового серіалу з 26 епізодів про пригоди легендарних персонажів. Проект очолили Народний художник України Едуард Кіріч і продюсер Едуард Ахрамович.

Перше їхнє дітище – український анімаційний телесеріал "Козаки. Футбол", знятий Мариною Медвідь на студії "Baraban" на основі персонажів серії

короткометражних анімаційних фільмів. Прем'єра серіалу відбулась 30 травня 2016 року. Телесеріал розповідає про трьох запорозьких козаків, Ока, Грая і Тура, які вирушають у подорож країнами Європи. Мандруючи країнами Європи, Око, Грай і Тур знайомляться з місцевим колоритом, потрапляють у чудернацькі історії та грають у футбол. Козаки відвідують футбольний матч між мушкетерами і католицькими священиками у Франції, де Тур закохується у дівчину-черлідера. Дівчина, не встигнувши залишити поле після оголошення початку другого тайму, опиняється у центрі протистояння футболістів, але їй на порятунок приходять Тур

із побратимами.

Прогулюючись Мадридом, Око з побратимами рятує іспанську танцівницю від розлюченого бика. В Швейцарії, зголоднілі козаки кладуть гроші (футбольні м'ячі) в банк під відсоток і, невдовзі, ласують місцевою їжею і стають мільйонерами.

Козаки грають у футбол із шведською збірною на стокгольмських дахах, і закінчують гру результативною нічиєю. А щоб приєднатися у Чехії до банкету солдата Швейка, козаки долають перепону у вигляді скам'янілих футболістів.

У Великобританії Око, Грай і Тур рятують життя королеві Єлизаветі II, за що та посвячує їх у лицарі. А в Мюнхені запорожці ненароком закидають м'яча до пивоварні, через що її робота зупиняється. Врешті-решт, Око дістає м'яч, і завод поновлює виробництво.

Козаки гасять пожежу на стадіоні в Бельгії, а в Італії рятують римського гладіатора від тигра. Перебуваючи в Румунії, вони долають Дракулу часником і звільняють його полонених, в Ірландії допомагають збіднілому лепрекону-шевцю, а в Португалії допомагають зробити вино. В Туреччині козаки викликають джина, а у Польщі допомагають зробити наукове відкриття. Вони зустрічають вікінгів у Норвегії і грають у футбол з голландськими ботаніками на набережній Копенгагену.

А ще козаки потрапляють у небезпеку через виверження вулкана Ейяф'ятлайокютль в Ісландії, в Шотландії пробуджують чудовисько озера Лох-Несс, а у Фінляндії допомагають Йоулупуккі розіслати дітям різдвяні подарунки (футбольні м'ячі).

Серіал набув популярності, за його мотивами було, навіть, розроблено гру-квест "Як козаки Мону Лізу шукали". Директор з маркетингу студії анімації "Baraban", що запустила у виробництво анімаційний телесеріал "Козаки. Футбол", Іван Шестаков заявив, що це є початком довгострокової стратегії компанії з виробництва власного контенту. За словами продюсера Едуарда Ахрамовича, у розробці знаходиться другий сезон серіалу – "Козаки навколо світу"

Пізнавальна вікторина "Мульткозаки"

Вікторина супроводжується демонстрацією уривків мультфільмів, які допоможуть дітям знайти правильну відповідь на запитання.

Запитання вікторини:

1. Як звати головних героїв мультсеріалу "Козаки..."? Охарактеризуйте кожного з трьох запорозьких козаків. (*Грай, Око і Тур. Грай – хитрий і розсудливий козак-характерник. Око – вправний стрілець, бадьорий і войовничий козак (тягає з собою гармату-мортиру). Тур – сильний, але сором'язливий та сентиментальний козак*);
2. Скільки мультфільмів увійшло до серіалу, створеного Володимиром Дахном? (*Дев'ять мультфільмів. Додаткова серія – "Як козак щастя шукав" (1969р.), не входить у серію мультфільмів, але створена тими ж авторами і розповідає про пригоди козака на шляху до свого щастя*);
3. Як називається перший мультфільм про козаків? (*"Як козаки куліш варили"*);
4. Яку назву має мультфільм, де козаки у незвичний спосіб перемагають німецьких лицарів, французьких мушкетерів та англійських джентльменів? (*"Як козаки у футбол грали"*);
5. Із яким рахунком козаки виграли у англійських джентльменів? (*13: 3*);
6. Через які стародавні держави проходить гонитва козаків за піратами у мультфільмі "Як козаки наречених визволяли"? (*Стародавня Греція, Давній Єгипет та Індія*);
7. У якому мультфільмі Володимир Дахно звернувся до древньогрецької міфології і яких богів задіяв у сюжеті? (*"Як козаки олімпійцями стали". Зевса, Ареса, Аїда*);
8. Кому допомогли козаки у мультфільмі "Як козаки сіль купували"? (*Чумакам*);
9. Яку квітку отримали козаки за допомогу східній княжні і в якому мультфільмі? (*"Як козаки мушкетерам допомагали". Тюльпан*);
10. Яка серія з мультсеріалу про козаків створена на основі містичних творів М.Гоголя? (*"Як козаки на весіллі гуляли"*);

11. Які країни відвідали козаки, допомагаючи своїм новим друзям – інопланетянам у мультфільмі "Як козаки інопланетянам допомагали"? (*Болгарію, Рим, Іспанію*);

12. Яку назву має останній мультфільм з серії про козаків і в яку гру грали в ній козаки з піратами? (*"Як козаки в хокей грали". Хокей*).

Цікаві факти про Володимира Дахна та його мультгероїв

➤ Після закінчення інституту Володимир Дахно почав працювати архітектором у Києві. Київську школу № 204 на Троєщині побудували за його проектом, але прибрали прізвище Дахна з робочих калюк, бо в архітектурній академії не простили, що пішов працювати на "Київнаукфільм";

➤ Автори спочатку не могли визначитися, якою мовою озвучувати мультфільм, українською чи російською, але подумавши, що з приходом слави їм доведеться перекладати мультфільм ще й на інші мови, вирішили обмежитися просто звуками, вигуками й жестами, які зрозумілі у будь-якій країні. Їх передбачливість виявилась не марною, козаки дуже швидко набули прихильників як у Радянському Союзі, так і за кордоном. Популярність мультсеріалу поширилася на Італію, Швейцарію, Швецію, Болгарію, Румунію та Іран. Особливо в Ірані мультфільм здобув колосального успіху та популярності;

➤ Легендарний мультсеріал міг називатися просто – "Три запорожці". Але у Держкіно Володимиру Авксентійовичу Дахну підкинули ідею підібрати більш цікаву назву. Через тиждень він її вигадав – "Як козаки...";

➤ Трьох козаків – довганя, коротуна і силача, у сценарії звать Грай, Око і Тур, хоча у мультфільмі їх ніколи не називають;

➤ За нереалізованими сценаріями нам відомо про те, що Тур родом із Херсонщини;

➤ У всіх серіях серіалу присутнє аранжування українських народних пісень;

➤ У мультфільмі "Як козаки у футбол грали", як не дивно, Володимир Дахно передбачив склад "української" групи на Євро-2012, змалював її перших суперників та розклад виступів. Щоправда, рахунок не відгадав. Крім того, Віктор Банніков, що був у свій час воротарем "Динамо", розповідав, що після виходу мультфільму "синьо-білі" взяли за традицію дивитися його перед грою, "на успіх";

- Козаки неодноразово ставали героями реклами, прообразами ляльок, за мотивами мультфільмів розроблено багато комп'ютерних ігор;
- За два місяці до смерті Володимир Дахно обговорював з Олександром Вікеном сценарій дев'ятого мультфільму – "Як козаки в тридев'яте царство ходили", але спонсорів, на жаль, знайти не встигли;
- Мультфільми із циклу "Як козаки..." неодноразово отримували нагороди та премії на міжнародних фестивалях та конкурсах: Перша премія зонального огляду, Єреван, 1968 р. ("Як козаки куліш варили"); 2-га премія "Срібний сестерцій" IV Міжнародного кінофестивалю у м. Ньон, Швейцарія, 1973 р. "Як козаки наречених визволяли"); бронзова медаль Всесоюзного кінофестивалю спортивних фільмів, Ленінград, 1978 р. ("Як козаки олімпійцями стали");
- Сьомого березня 2013 року Google відзначив 81 рік від дня народження Володимира Дахна святковим логотипом. На головній сторінці пошукового сервісу було розміщено Doodle у вигляді козаків – героїв мультфільмів із циклу "Як козаки..."

Використані джерела

Національний центр Олександра Довженко www.dovzhenkocentre.org/articles/12/
Володимир Дахно: незабутня творчість легендарного режисера;

Бібліотека КНУБА library.knuba.edu.ua/node/647 Дахно Володимир
Авксентійович;

Одеська студія мультиплікації animation-ua.com/ru/shkola/mirovaja-animacija/352
Владимир Дахно;

Великі українці velykiukrainci.livejournal.com/43249.html Володимир Дахно;

Вікіпедія <https://uk.wikipedia.org/>. Володимир Авксентійович Дахно;

UA Modna www.uamodna.com Батько найвідоміших козаків;

1576.ua 1576.ua/people/4265 Дахно Володимир;

Викимультія <https://ru.wikimultia.org/wiki> Владимир Авксентьевич Дахно;

UAHistory uahistory.com Батько мультикозаків;

Історична правда www.istpravda.com.ua/articles/2013/03/7/116355/ Козаки Дахна
єднають українців. І потрапили на лого Google;

Дорошенко В. Как козаки с «батьком» прощались // Индустриальное Запорожье.
- 2007. - 15 марта. - С. 14;

Куліш А. Кінорежисер Володимир Дахно: Запоріжжя // Миг. - 2017. - №11. - 16
марта. - С. 23.

Комунальний заклад "Запорізька обласна бібліотека для дітей
"Юний читач" Запорізької обласної ради

69006

м. Запоріжжя

вул. В.Лобановського, 14

Телефони: (061) 236-85-62

236-85-63

236-86-27

236-86-49

Факс: 61) 236-85-62

Ел. пошта: zobd@ukr.net

Сайт: zobd.zp.ua